

# میزان آگاهی دانش‌آموزان دبیرستانی منطقه ۹ تهران از اثرات قرص‌های جنون‌آور (اکس)

\*علیرضا کلدی<sup>۱</sup>، مهدی رهگذر<sup>۲</sup>، مهرداد نوابخش<sup>۳</sup>، مریم جمشیدی<sup>۴</sup>

## چکیده

**هدف:** در میان مواد مخدر، ظهور قرص‌های روانگردان (اکستاسی) خطر جدیدی است که طرفداران ویژه‌ای میان نوجوانان و جوانان دارد. به نظر می‌رسد با توجه به جدید بودن قرص‌های اکستاسی و نامتشابه بودن عوارض مصرف آن با سایر مواد مخدر، میزان آگاهی و شناخت افراد جامعه مورد مطالعه از آن کم باشد، لذا هدف این تحقیق شناخت میزان آگاهی دانش‌آموزان از اثرات قرص‌های جنون‌آور است.

**روش بررسی:** این پژوهش توصیفی و مقطعی بر روی ۱۵۴ دانش‌آموز پایه سوم دبیرستان از منطقه ۹ تهران که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده و میزان آگاهی آنان در زمینه موضوع تحقیق با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته سنجیده شده صورت گرفت. روایی پرسشنامه از طریق روایی صوری با نظر متخصصین و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و ارزیابی همسانی درونی سئوالات انجام و مقدار ضریب  $0/85$  بود که مطلوب می‌باشد. برای تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی و آزمون مان ویتنی استفاده شد.

**یافته‌ها:** دانش‌آموزان به  $14/7$  درصد پرسش‌ها پاسخ غلط و به  $38$  درصد آنها پاسخ نمی‌دانم داده و هر دانش‌آموز به طور متوسط به  $2$  سؤال پاسخ غلط داده و پاسخ درست را به خوبی نمی‌دانست. میزان آگاهی کلی دانش‌آموزان دختر و پسر اختلاف معنادار نداشت ( $P=0/573$ ). همچنین رابطه معناداری بین میزان آگاهی دانش‌آموزان از آثار مصرف و عوارض سوء قرص اکس و جنسیت آنان وجود ندارد ( $P=0/572$ ).

**نتیجه‌گیری:** میزان آگاهی و شناخت دانش‌آموزان از علائم مصرف و عوارض سوء قرص‌های اکس در سطح پایینی ( $3/47$  درصد) قرار دارد.

**کلید واژه‌ها:** قرص‌های جنون‌آور / اکستاسی / میزان آگاهی / دانش‌آموز دبیرستانی

- ۱- دکترای جامعه‌شناسی، استاد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- ۲- دکترای آمار زیستی، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- ۳- دکترای جامعه‌شناسی، دانشیار دانشگاه تهران
- ۴- کارشناس ارشد علوم اجتماعی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۷/۲/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۷/۱۰/۳

\*آدرس نویسنده مسئول:

تهران، اوین، بلوار دانشجو، بن بست کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه آموزشی علوم پایه  
تلفن: ۲۲۱۸۰۰۴۶

\*E-mail: arkaldi@yahoo.com



#### مقدمه

موضوع مواد مخدر، یکی از مسائل مهم و جدی در سطح بین‌المللی است که از جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فیزیولوژیک، نگاه‌های مختلفی را به خود معطوف کرده است (۱). ایران در زمینه مبارزه با مواد مخدر تلاشها و اقدامات زیادی انجام داده، ولی همجواری کشور ما با افغانستان و مواد مخدر تولید شده در این کشور نه تنها کشورهای همسایه بلکه سایر کشورها را نیز در معرض خطر جدی قرار داده است (۲).

به طور کلی شیوه قانع‌کننده‌ای برای توضیح اینکه یک ماده مخدر است یا خیر، یا اینکه مواد مورد سوء مصرف، هریک در چه گروهی قرار می‌گیرند وجود ندارد (۳). بنابراین بعضاً برخی از این مواد را جزو مواد شیمیایی و مصرفی و یا دارو قلمداد می‌کنند. بی‌دقتی در کاربرد مفهوم «مواد مخدر» پیامدهای اجتماعی خطرناکی به دنبال داشته است (۴).

مواد مخدر به سه روش زیر وارد جریان خون می‌شوند: قورت دادن، استنشاق کردن و تزریق. مواد مخدر به دو صورت سنتی و صنعتی وجود دارد و مواد مخدر صنعتی خطری است که نسل جدید را تهدید می‌کند (۵).

علت تمایل به مواد مخدر صنعتی را می‌توان در فراگیر شدن قوانین تشدید مجازات در قبال ورود و عرضه مواد مخدر طبیعی در دنیا و گرانی و محدود شدن دسترسی به آنها جستجو کرد. بنابراین در این روزها، تغییر الگوی مصرف مواد مخدر به سمت مواد صنعتی اعتیادآور مشاهده می‌شود.

اگر به نیازهای اساسی انسان مثل خوراک، پوشاک، امیال عاطفی، مسکن و... توجه کنیم، می‌بینیم که در قرن بیستم، از مهم‌ترین نیازهای انسان، گذراندن اوقات فراغت و ایجاد شادی در زندگی است. به عبارت دیگر جوانان و نوجوانان هر جامعه‌ای باید به نحوی تخلیه روانی شوند (۶).

نام علمی قرص‌های اکستازی (Ecstasy) متیلن دی‌اکسی ان‌مت-آمفتامین (MDMA) است که به نام‌های XTC، E و X هم معروف است (۷). نام‌های بازاری و خیابانی آن هم دلفین، بنز، کریستال، یخ، سرمست، شیشه، قرص عشق، تمبر، اسید، اینترنت، پارتی، کلوپ و... است. این قرص‌ها به طور مصنوعی ساخته می‌شود. در واقع آمفتامین‌ها، دسته‌ای از مواد محرک هستند که باعث تحریک دستگاه اعصاب در فرد می‌شود و خواص افزایش انرژی و بالا بردن فشار خون، ضربان قلب و... را دارد. در رویه بیرونی قرص‌های اکس، اغلب اشکال و حروفی مانند چکش، قلب، CAP، لنگر و... حک

شده که به همراه رنگ‌ها و ترکیبات رنگی، شدت و مدت زمان تأثیر و نوع ماده مؤثر آن را برای مصرف‌کننده مشخص می‌کند. اما درستی این کدها چندان قابل اطمینان نیست. این در حالی است که الگوی مصرف داروهای جنون‌آور مثل سایر مواد مخدر نیست. به عنوان مثال اگر در مصرف مواد مخدری مانند هروئین به ازای هر ۱۰ مصرف‌کننده مرد، یک مصرف‌کننده زن وجود دارد، درباره اکستازی این نسبت ۲ به ۱ است (۸).

تحقیقی در دانشگاه علوم پزشکی تهران در سطح کافی‌شاپ‌های مناطق ۱ تا ۵ انجام گرفته که نشان می‌دهد سن شروع مصرف در برخی از مصرف‌کنندگان بسیار پایین آمده است (۹). پژوهش دیگری مرتبط با اکستازی آنرا لذتی زودگذر ولی دارای عوارضی شدید و ماندگار مطرح نموده است (۱۰). اغلب تحقیقات انجام شده، قرص‌های روانگردان را از لحاظ آسیب‌های بیولوژیک و جسمی بررسی کرده‌اند. این در حالی است که آسیب‌شناسی اجتماعی این موضوع مغفول مانده است.

در این تحقیق سعی شده تا بررسی شود که دانش‌آموزان تا چه حد با قرص‌های اکستازی آشنایی دارند؟ آیا آن‌را می‌شناسند و از عوارض و اثرات آن آگاهند؟ آیا تاکنون با آن مواجه شده‌اند؟ بنابراین در این پژوهش تلاش بر این بوده تا با محوریت بررسی میزان آگاهی و شناخت دانش‌آموزان از قرص‌های روانگردان (اکستازی)، به سئوالات فوق پاسخ داده شود.

رویکردهای درمانی که بر نظریه‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناختی مبتنی هستند، معمولاً بر اجتماعی شدن تأکید می‌کنند. در نظریه کنش متقابل، کج‌رفتاری محصول کنش متقابل میان رفتار و وضعیت رفتار است. به عبارتی کج‌رفتاری کاملاً از پیش تعیین نمی‌شود، بلکه غالباً از برخوردهای خاص میان عامل رفتار و وضعیت‌ها شکل می‌گیرد، به این صورت که در هر وضعیتی، چند راه مختلف در برابر فرد قرار می‌گیرد که او یکی را انتخاب می‌کند. مثلاً ممکن است دست به مصرف مواد مخدر بزند (۱۱). از دیدگاه نظریه کنترل اجتماعی هم‌نوایی با هنجارهای اجتماعی به پیوند میان فرد و نظم اجتماعی وابسته است و هنگامی که این پیوند ضعیف شود، بزهکاری می‌تواند ظاهر شود (۱۲).

بنابراین، هر فعالیتی، محصول توانایی‌های فردی، قواعد و هنجارهای هر نقش اجتماعی و ایستارهای ارزشی در جامعه است (۱۳).



۳ گزینه ای بود که آگاهی دانش آموزان از عوارض و اثرات قرص های اکستاسی را مورد سنجش قرار می داد. روایی پرسشنامه به طریق روایی صوری با کسب نظر متخصصین ارزیابی شد. برای سنجش پایایی ابزار جمع آوری داده ها، همسانی درونی سئوالات پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ارزیابی و رقم ۰/۸۵ بدست آمد که حاکی از پایایی مطلوب سئوال های میزان آگاهی دانش آموزان بود. تجزیه و تحلیل داده ها با برآورد نسبت موارد اطلاع، محاسبه ضریب همبستگی و مقایسه میزان آگاهی دختران و پسران از عوارض مصرف قرص اکس با استفاده از آزمون من ویتنی انجام شد. همچنین در اجرای پژوهش ملاحظات اخلاقی از جمله رضایت آگاهانه دانش آموزان مد نظر قرار گرفت.

#### یافته ها

از میان دانش آموزان مورد مطالعه، ۷۵ درصد آنان می دانستند که قرص اکس اعتیاد آور است، اما ۶۲ درصد آنها فکر می کردند که قرص اکس اعتیاد جسمانی ایجاد کرده و ۷۱ درصد تصور می کردند که قرص اکس اعتیاد روانی را موجب می شود. از سوی دیگر ۸۲ درصد دانش آموزان می دانستند که توهم یکی از نشانه های اصلی مصرف قرص اکس است. ۸۱ درصد افرادی که به سئوالات پرسشنامه پاسخ داده اند، آگاهی دارند که فردی که قرص اکس مصرف می کند، هیجان خاصی به او دست می دهد. اما همین دانش آموزان اطلاعاتی درباره جزئیات و علائم دیگر مصرف قرص ندارند. مثلاً نزدیک هفتاد درصد دانش آموزان نمی دانستند که مصرف قرص اکس موجب کاهش شدید وزن مصرف کننده خواهد شد. همچنین ۹۵ درصد پاسخگویان اطلاع نداشتند که معمولاً ۱۰ تا ۲۰ دقیقه پس از مصرف قرص اکس، اثر و عوارض آن در مصرف کننده ظاهر می شود. جدول شماره ۱ میزان آگاهی دانش آموزان از عوارض و آثار مصرف قرص اکس را نشان می دهد.

جدول ۱- میزان آگاهی دانش آموزان درباره عوارض مصرف قرص اکس

پاسخ های دانش آموزان						گویه ها
نمی دانم		غلط		صحیح		
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۶۱	۳۹/۶	۱۱	۷/۲	۸۲	۵۳/۲	کاهش حافظه کوتاه مدت از عوارض مصرف قرص اکس می باشد
۸۹	۵۷/۷	۱۴	۹	۵۱	۳۳/۱	نارسایی کبد و کلیه از عوارض مصرف قرص اکس می باشد
۹۹	۶۴/۳	۲۲	۱۴/۲	۳۳	۲۱/۵	ریزش موی یکی از عوارض قرص اکس می باشد
۹۳	۶۰/۴	۱۳	۸/۴	۴۸	۳۱/۲	مصرف قرص اکس باعث کاهش شدید وزن می شود
۲۸	۱۸/۲	۱۰	۶/۵	۱۱۶	۷۵/۳	قرص اکس اعتیاد آور است

می تواند با جرائم اختلاس، کلاه برداری، یا فرار از مالیات یقه سفیدان ارتباط داشته باشد (۱۴).

بسیاری از افراد معتاد به قرص های اکس، دلیل مصرف این قرص ها و اعتیاد به آن را، معاشرت با دوستان ناباب و رفت و آمد به میهمانی هایی که این روزها، محل اصلی آغاز استفاده از آن می باشد، ذکر می کنند (۱۵). هر چند که این امر به تنهایی نمی تواند علت مصرف قرص های اکستاسی باشد، ولی به نظر ساترلند می تواند یکی از دلایل مهم برای روی آوردن به ناهنجاری های اجتماعی باشد. وقتی فرد در چنین مکان هایی قرار گرفت، بر اثر همنوایی با همسالان و افراد حاضر در آنجا، برای اولین بار به مصرف قرص های جنون آور، روی می آورد (۱۶). در واقع پس از آن است که یادگیری در این زمینه رخ می دهد. یعنی بر اساس نظریه پیوند افتراقی ساترلند، کسی که برای اولین بار در چنین محیط هایی قرار می گیرد، می آموزد که چگونه این قرص ها اثر می کنند و مصرف می شوند و از چه طریقی می توان آنها را تهیه کرد (۱۷). هدف این تحقیق شناخت میزان آگاهی دانش آموزان از اثرات مصرف قرص های جنون آور است.

#### روش بررسی

در این پژوهش توصیفی و مقطعی جامعه هدف، دانش آموزان پایه دبیرستان شهر تهران و جامعه آماری مورد مطالعه دانش آموزان پایه سوم دو دبیرستان روزانه منطقه ۹ آموزش و پرورش شهر تهران بودند. از بین مناطق شهر تهران، منقه ۹ شهرداری به طور اتفاقی انتخاب و از بین دبیرستانهای دخترانه و پسرانه این منطقه، هر یک دو دبیرستان به طور تصادفی ساده انتخاب شدند و چون هر یک شامل دو کلاس پایه سوم بودند، چهار کلاس از دو دبیرستان دخترانه و چهار کلاس از دو دبیرستان پسرانه انتخاب و از میان آنان، ۱۵۴ دانش آموز متشکل از ۸۵ پسر و ۶۹ دختر به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردید. ابزار جمع آوری داده ها، پرسشنامه محقق ساخته ای شامل ۲۴ سئوال



ادامه جدول ۱ - میزان آگاهی دانش‌آموزان درباره عوارض مصرف قرص اکس

پاسخ‌های دانش‌آموزان						گویه‌ها
نمی‌دانم		غلط		صحیح		
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۴۶	۲۹/۴	۱۱	۷/۱	۹۸	۶۳/۵	مصرف قرص اکس باعث اعتیاد جسمانی می‌شود
۳۹	۲۵/۳	۵	۳/۳	۱۱۰	۷۱/۴	مصرف قرص اکس وابستگی روانی به وجود می‌آورد
۴۷	۳۰/۵	۱۳	۸/۴	۹۴	۶۱/۱	مصرف قرص اکس هم اعتیاد جسمانی و هم وابستگی روانی ایجاد می‌کند
۳۸	۲۴/۷	۱۰۳	۶۶/۹	۱۳	۸/۴	مصرف قرص اکس نه اعتیاد جسمانی و نه اعتیاد روانی ایجاد می‌کند
۷۷	۵۰	۱۸	۱۱/۷	۵۹	۳۸/۳	معمولاً ۱۰ تا ۲۰ دقیقه پس از مصرف قرص اکس، اثر و عوارض آن در مصرف‌کننده ظاهر می‌شود
۹۵	۶۱/۷	۲۹	۱۸/۷	۳۰	۱۹/۵	معمولاً ۳۰ دقیقه پس از مصرف قرص اکس، اثر و عوارض آن در مصرف‌کننده ظاهر می‌شود
۹۳	۶۰/۴	۲۸	۱۸/۲	۳۳	۲۱/۵	بعد از نیم ساعت تا یک ساعت اثر مصرف قرص اکس برای مصرف‌کننده ظاهر می‌شود
۷۵	۴۸/۷	۴۱	۲۶/۶	۳۸	۲۴/۶	خواب‌آلودگی از علائم اصلی مصرف قرص اکس می‌باشد
۲۰	۱۳	۷	۴/۵	۱۲۷	۸۲/۴	توهم یکی از نشانه‌های اصلی مصرف قرص اکس است
۷۳	۴۷/۵	۲۰	۱۳	۶۱	۳۹/۶	سستی و کرختی بدن، یکی دیگر از نشانه‌های اصلی مصرف قرص اکس است
۲۵	۱۶/۲	۵	۳/۲	۱۲۴	۸۰/۵	کسی که قرص اکس مصرف می‌کند، هیچان خاصی به او دست می‌دهد
۲۷	۱۷/۵	۹	۵/۸	۱۱۹	۷۷/۳	مصرف‌کننده قرص اکس دوست دارد به جشن و پایکوبی بپردازد
۳۲	۲۰/۷	۶	۳/۸	۱۱۶	۷۵/۳	فردی که قرص اکس مصرف می‌کند، هیچ ترسی از اینکه درب ماشین را باز کند، ندارد
۳۸	۲۴/۷	۱۰۸	۷۰/۱	۸	۵/۲	فردی که قرص اکس مصرف می‌کند، تمایل به آرامش و شنیدن موسیقی ملایم و استراحت دارد
۵۰	۳۲/۵	۷	۴/۵	۹۷	۶۳	پس از مصرف قرص اکس یک شخصیت کاذب در فرد ایجاد می‌شود
۷۷	۵۰	۳۶	۲۳/۴	۴۱	۲۶/۶	مصرف‌کننده قرص اکس میل فراوانی به برقراری ارتباط فوق‌صمیمانه با اطرافیان خود دارد
۳۹	۲۵/۳	۷	۴/۵	۱۰۸	۷۰	پس از آنکه فرد قرص اکس را مصرف کرد، انرژی‌اش به شدت زیاد می‌شود
۷۸	۵۰/۶	۱۶	۱۰/۴	۶۰	۳۹	۳ تا ۴ ساعت پس از پایان اثر قرص اکس، مصرف‌کننده دچار افسردگی شدید می‌شود
۹۵	۶۱/۷	۶	۳/۸	۵۳	۳۴/۴	۳ تا ۴ ساعت پس از پایان اثر قرص اکس، مصرف‌کننده دچار خستگی می‌شود

رابطه معناداری بین میزان آگاهی دانش‌آموزان از آثار مصرف و عوارض سوء قرص اکس و جنسیت آنان وجود ندارد ( $P=0/572$ ). بنابراین میزان آگاهی دانش‌آموزان در این باره، بر حسب جنسیت‌شان متفاوت نیست.

رابطه میان جمعیت خانواده دانش‌آموزان و میزان آگاهی آنها از اثرات مخرب و عوارض مصرف قرص اکستاسی، مورد بررسی قرار گرفت، که نتیجه‌اش در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳ - میانگین و انحراف معیار جمعیت خانواده و پایگاه اقتصادی - اجتماعی و ضریب همبستگی آنان با میزان آگاهی دانش‌آموزان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی	مقدار احتمال
جمعیت خانواده	۳/۰۹۶	۰/۶۷	۰/۰۳۲	۰/۶۹
پایگاه اقتصادی اجتماعی	۲/۶۳	۰/۰۳۶	-۰/۰۰۵	۰/۹۲۲

چنانچه این جدول نشان می‌دهد، بین میزان آگاهی دانش‌آموزان و جمعیت خانواده آنان رابطه معناداری وجود ندارد ( $P=0/69$ ).

جهت بررسی رابطه بین میزان آگاهی دانش‌آموزان از علائم مصرف و

با توجه به جدول شماره ۱ میانگین میزان آگاهی دانش‌آموزان از اثرات و عوارض قرص اکستاسی نزدیک به عدد ۲ ( $1/97 \pm 0/365$ ) یعنی «غلط» می‌باشد و این به آن معناست که دانش‌آموزان مورد سنجش در آزمون، به اکثر بیست و چهار پرسش مذکور یا جواب غلط یا پاسخ «نمی‌دانم» داده‌اند که در هر صورت، جمع دو حالت مورد نظر یعنی «غلط» و «نمی‌دانم» به آن معناست که آنان در کل جواب درست را نمی‌دانستند. بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که سطح آگاهی دانش‌آموزان درباره آثار مصرف و عوارض سوء قرص اکس در حد پایینی است.

به دلیل عدم احراز شرایط برای استفاده از آزمون تی، جهت مقایسه میزان آگاهی دانش‌آموزان دختر و پسر از آزمون من ویتنی استفاده شد. نتیجه این آزمون در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲ - مقایسه میانگین رتبه نمرات میزان آگاهی دانش‌آموزان دختر و پسر

متغیر	جنس	تعداد	میانگین نمرات	مقدار احتمال
میزان آگاهی	دختر	۶۹	۱/۹	۰/۵۷۲
	پسر	۸۵	۲	
	کل	۱۵۴	۱/۹۷	



یافته‌های این تحقیق نتایج تحقیق‌های قبلی (بارونی ۱۳۸۲، پور غلامی ۱۳۸۰، فیض زاده ۱۳۸۲، صیانتی ۱۳۸۰ و ظهراپی ۱۳۸۴) را تأیید می‌نماید. در این تحقیق با توجه به اینکه همه نمونه‌ها از یک منطقه بودند، پایگاه اقتصادی - اجتماعی تقریباً یکسانی داشته باشند، ولی ضریب محاسبه شده این امر را نشان نمی‌دهد و از طرفی بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی دانش‌آموزان و میزان آگاهی آنان از اثرات مصرف قرص اکس ارتباط معناداری وجود ندارد، در حالی که اصولاً پایگاه اقتصادی - اجتماعی، می‌تواند با میزان آگاهی رابطه داشته باشد. این موضوع حتی در مورد جمعیت خانواده هم محتمل است.

### نتیجه‌گیری

میزان آگاهی و شناخت دانش‌آموزان از قرص‌های اکس و علائم مصرف و آثار و عوارض سوء آن در سطح پائینی است. بنابراین لازم است که با اطلاع‌رسانی درباره عوارض مخرب قرص اکس، از جوانان این سرزمین محافظت شود و از تحقق اهداف افراد سودجو در زمینه قرص‌های روانگردان ممانعت بعمل آید. در بخش تلاش در جهت کاهش عرضه، نیروهای مبارزه با مواد مخدر مسئول و مجدانه پیگیر تحقق آن هستند، ولی بخش مهم‌تر یعنی پیشگیری از تقاضای مواد مخدر، وظیفه و هدف تمامی قانون‌گذاران، مسئولان و نهادهای مرتبط و همچنین آموزش و پرورش است که نیاز به برنامه‌های مدون اطلاع‌رسانی دارد. متأسفانه ثابت شده است که پیشگیری مؤثر به اندازه مبارزه با مواد مخدر، پیچیده است. موضوع پیشگیری عمدتاً می‌تواند بر مدارس تمرکز یافته و برنامه‌های مبارزه با مواد مخدر در مدارس گسترش یابد. پیشنهاد می‌گردد همزمان با استفاده از شیوه‌های مناسب آموزش و ارتقاء سطح آگاهی نوجوانان توسط سازمانهای مسئول، میزان آگاهی دانش‌آموزان و نیز دانشجویان نسبت به اثرات مخرب قرص‌های جنون‌آور در مقیاس وسیع‌تر توسط پژوهش‌های دیگری مورد سنجش قرار گیرد تا اثر بخشی این آموزشها مشخص‌تر گردد. محدودیت اصلی این پژوهش عدم تمایل برخی دانش‌آموزان نسبت به پاسخگویی به سئوالات پرسشنامه تحقیق بود که با ارائه توضیحات کافی این محدودیت تا اندازه‌ای برطرف شد.

اثرات مخرب قرص اکس و پایگاه اقتصادی - اجتماعی دانش‌آموزان، متغیرهای مربوط به وضعیت اقتصادی شامل مجموعه ای از شاخص‌ها نظیر وضعیت اقتصادی خانواده از نظر دانش‌آموزان، شغل پدر و مادر، میزان سواد والدین، وضعیت مسکن خانواده در نظر گرفته شد. لذا از ترکیب متغیرهای فوق‌الذکر، یک متغیر ترکیبی به نام وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده دانش‌آموزان بدست آمد. داده‌ها نشان داد که پایگاه اقتصادی دانش‌آموزان از سطح متوسط کمتر است. اما در مورد رابطه آن با میزان آگاهی دانش‌آموزان، همان طور که جدول (۳) نشان می‌دهد، رابطه معناداری بین میزان آگاهی دانش‌آموزان از عوارض مصرف قرص اکس و پایگاه اقتصادی - اجتماعی دانش‌آموزان وجود ندارد ( $P=0/922$ ).

### بحث

سوء مصرف مواد همواره تهدیدی خانمان برانداز برای جامعه بشری محسوب شده است. در بین این مواد، نوع جدیدی از مواد اعتیادآور چند سالی است که جای خود را بین اقشار مختلف جامعه به ویژه دانش‌آموزان باز کرده است. رواج قرص‌های جنون‌آور (اکس) و استقبال جوانان از آن بدون آنکه به طور کامل از عوارض سوء مصرف آن با خبر باشند، زنگ خطر جدی است که این روزها به صدا در آمده است.

اکثر قربانیان قرص‌های اکستازی جوانان و نوجوانی هستند که غالباً از عوارض این قرص‌ها اطلاعی نداشته‌اند. آنان فکر می‌کرده‌اند که این قرص‌ها، نه تنها بخشی از مواد سوء مصرف و اعتیادآور نیست، بلکه فقط یک دارو برای افزایش شادی و نشاط آنان در مراسم و میهمانی‌های ویژه است. برخی هم آن را داروی ضدافسردگی عنوان می‌کنند. این عدم اطلاع آنان از عوارض مصرف و آثار سوء قرص‌های اکس، آنان را خیلی زودتر به ورطه نابودی سوق می‌دهد.

همان طور که تحقیقات قبلی نیز در راستای همین نتایج بوده‌اند و انتظار می‌رفت، اکثر افراد جامعه مورد مطالعه آگاهی و شناخت کافی درباره این قرص‌ها و علائم و آثار مخرب مصرف آنها نداشته و اطلاع‌رسانی کاملی در این باره در بین آنان صورت نگرفته است.

### منابع:

- 1- Katey T. Doing ecstasy in christchurch. Ecstasy users experiences in relation to drug regulation strategies in New Zealand. Thesis for master of sociology. University of Canterbury; 2004, p: 124.
- 2- Report of I.R.I. on Combat Drug Abuse [Serial online] 2008 Oct; Available from: URL: <http://www.dchq.ir> [cited Oct 12 2008].
- 3- Good E. Nerve damage to brain linked to Ecstasy drug. New York Times, Oct 30, 1998; P: 22.
- 4- Beck J, Rosenbaum M. Pursuit of Ecstasy: The MDMA experience. Albany, New York: State University of New York Press; 1994, PP: 187-219.
- 5- Dennis D. Ecstasy: It's the rave. The High School Journal 2002; 85 (4): 64-70.
- 6- Farjad MH. [Social aberrations pathology (Persian)]. Centre of Crime Prevention, Judicial Authority; 2004, pp:37-45.



- 7- Abadinsky H. Drug abuse. Zakariaee MA. (Persian translator) First edition. Tehran. Society and Culture Publications; 2005, p:193.
- 8- Mirzazadeh S. [The effects of ecstasy among youth (Persian)]. Thesis for master of health. Tehran Medical University; 2005, p:67.
- 9- Barounee S. [An investigation on ecstasy users of coffee shops in districts 1 to 5 of Tehran city (Persian)]. Thesis for PhD of Public Health. Tehran Medical University; 2003, p:91.
- 10- Zahrabi M. [Transient enjoyment, severe and permanent damages (Persian)]. First edition. Rasht. Gilam Medical University; 2005, P: 26.
- 11- Aghabakhshi H. [Addiction and family pathology (Persian)]. First edition. Tehran. University of Welfare and Rehabilitation Sciences; 1999, p:114.
- 12- Sotoudeh H. [Social pathology (Persian)]. First edition. Tehran. Avaye Noor Publications; 2000, p:14.
- 13- Skidmore W. Theoretical Thinking in Sociology. Hazeri MA. et al. (Persian translators) First edition. Tehran. Tootia Publications; 2004, p: 155.
- 14- Giddens A. Sociology. Sabouri Kashani M. (Persian translator) First edition. Tehran. Ney Publications; 1994, p: 142.
- 15- Pourgholami P. [Knowledge and attitude of high school students on drugs in the city of Tehran (Persian)]. Thesis for master of health. Tehran. Iran University of Medical Sciences; 2001, p: 75.
- 16- Feizzadeh G. [The rate of transmission of Ecstasy (Persian)]. Tehran. Department of Prevention, The State Welfare Organization; 2003, PP: 35-69.
- 17- Sianati K. [Hallucinogenic drugs and addiction and its individual and social effects (Persian)]. Thesis for PhD of pharmacy, Faculty of Pharmacy, Tehran University; 2001.